

Stavovi studenata o utjecaju animiranih filmova na jezični razvoj

Ćosić, Valentina

Undergraduate thesis / Završni rad

2016

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Teacher Education / Sveučilište u Zagrebu, Učiteljski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:147:630621>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-11-08**

Repository / Repozitorij:

[University of Zagreb Faculty of Teacher Education - Digital repository](#)

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
UČITELJSKI FAKULTET
ODSJEK U PETRINJI
RANI I PREDŠKOLSKI ODGOJ I OBRAZOVANJE

VALENTINA ČOSIĆ

ZAVRŠNI RAD

STAVOVI STUDENATA O UTJECAJU
ANIMIRANIH FILMOVA NA JEZIČNI
RAZVOJ
DJECE PREDŠKOLSKE DOBI

Petrinja,

srpanj, 2016.

**SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
UČITELJSKI FAKULTET
ODSJEK U PETRINJI
RANI I PREDŠKOLSKI ODGOJ I OBRAZOVANJE**

PREDMET: ENGLJSKI JEZIK ODGOJITELJSKE STRUKE

ZAVRŠNI RAD

Ime i prezime pristupnika: Valentina Ćosić

TEMA ZAVRŠNOG RADA: Stavovi studenata o utjecaju animiranih filmova na jezični razvoj djece predškolske dobi

MENTOR: dr. sc. Alenka Mikulec

Petrinja, srpanj 2016.

SADRŽAJ

1	SAŽETAK	4
2	SUMMARY	5
3	UVOD	6
4	ANIMIRANI FILMOVI	7
2.1.	HRVATSKI ANIMIRANI FILM	7
5	JEZIČNI RAZVOJ DJECE PREDŠKOLSKE DOBI (NA MATERINSKOME I STRANOME JEZIKU)	9
5.1	UTJECAJ ANIMIRANIH FILMOVA NA JEZIČNI RAZVOJ DJECE NA MATERINSKOME JEZIKU	10
5.2	UTJECAJ ANIMIRANIH FILMOVA NA JEZIČNI RAZVOJ DJECE NA STRANOME (ENGLISKOME JEZIKU)	11
5.3	ISTRAŽIVANJA O UTJECU ANIMIRANIH FILMOVA NA JEZIČNI RAZVOJ	11
6	UTJECAJ MEDIJA NA ODGOJ DJECE PREDŠKOLSKE DOBI	13
7	ISTRAŽIVANJE	17
7.1	CILJ I METODE ISTRAŽIVANJA	17
7.2	SUDIONICI U ISTRAŽIVANJU	17
8	REZULTATI	18
9	ZAKLJUČAK	22
10	BIOGRAFIJA	25
11	LITERATURA	26
12	PRILOG	27
13	IZJAVA O SAMOSTALNOJ IZRADI RADA	31
14	IZJAVA O JAVNOJ OBJAVI RADA	32

1 SAŽETAK

Cilj je ovoga rada bio ispitati stavove studenata o utjecaju animiranih filmova na jezični razvoj djece predškolske dobi. Prvi dio rada je teorijski i govori općenito o animiranim filmovima, jezičnom razvoju djece i utjecaju animiranih filmova i medija na jezični razvoj djece predškolske dobi. U drugome je dijelu rada opisano istraživanje koje je provedeno na 61 ispitaniku (39 studentica i studenata i 22 djece vrtićke dobi) pomoću upitnika koji se sastoji od dva dijela. Prvi se dio upitnika odnosi na osobne podatke studenta, dok se u drugome dijelu tražilo od studenata da odgovaraju na pitanja otvorenoga tipa. Dobiveni su rezultati pokazali da i studenti i djeca vole gledati animirane filmove. Nadalje, studenti smatraju da animirani filmovi utječu na razvoj materinskoga kao i stranoga jezika kod djece predškolske dobi te da je navedeni utjecaj uglavnom pozitivan, posebice kod animiranih filmova koji djecu potiču na ponavljanje riječi za likom.

Ključne riječi: animirani film, jezični razvoj, mediji.

2 SUMMARY

The aim of this study was to determine attitudes of a group of university students about the impact of animated films on preschool children's language development. The first part of the thesis is theoretical and it talks about animated films in general, about children's language development and about the impact animated films and media in general have on preschool children's language development. The second part of the thesis brings the description of the research that was conducted on 61 participants (39 university students and 22 children of kindergarten age). The research instrument was a two-part questionnaire. The first part of the questionnaire was used to obtain personal information about the students while in the second part the participants were asked to answer some open ended questions. The obtained results show that both students and children love to watch animated films. Furthermore, students feel that animated films affect preschool children's language development both in their mother tongue and foreign language and that this impact is predominantly positive, especially for those cartoons which stimulate children to repeat words after some characters.

Keywords: animated film, language development, media.

3 UVOD

Ovaj rad govori o stavovima studenata o utjecaju animiranih filmova na jezični razvoj djece predškolske dobi. Rad se sastoji od dva dijela. Prvi je dio teorijski, a nakon toga slijedi opis provedenoga istraživanja.

U teorijskome će dijelu biti riječi općenito o animiranim filmovima, a bit će navedeni i neki od prvih animiranih filmova u Republici Hrvatskoj. Nadalje, u teorijskome će dijelu biti opisan i utjecaj animiranih filmova na jezični razvoj djece, pri čemu će se posebno obraditi utjecaj na materinski i na strani jezik te će se naznačiti kakav sve utjecaj može biti. Isto tako spomenut će se i neka istraživanja vezana uz animirane filmove, odnosno utjecaj animiranih filmova. Zatim će dalje u teorijskom dijelu rada biti poglavlje o utjecaju medija na djecu, odnosno na njihov odgoj.

U drugome će dijelu rada biti prikazano istraživanje koje je provedeno među studentima - budućim odgojiteljicama i odgojiteljima, ali i manjom skupinom djece. Opisat će se ciljevi i sudionici istraživanja te korištene metode istraživanja. Nakon svega navedenog opisat će se rezultati istraživanja. I na kraju će se na temelju dobivenih podataka ponuditi određeni zaključci o istraživanoj temi.

4 ANIMIRANI FILMOVI

Prije objašnjenja što je animirani film nužno je objasniti sam pojam "animacija". Prema Mikiću (2001, str. 281) animacija je „filmski rod u kojem se ne snima sam prizor u pokretu, nego se pokret dobija snimanjem faznih promjena statične situacije sličice po sličicu. Animirati se mogu živi ljudi (piksilacija), predmeti (animacija predmeta), modeli (animacija lutaka ili lutka film, plastelinska animacija ili animacija gline i sl.), crteži slika (crtani film), računalno programirane slike (računalna animacija) i drugo."

Unutar koncepta animiranog filma postoji više vrsta filmova kao što su crtani, lutkarski, kolažni, čak i film s animiranim predmetima i, kao što je navedeno u definiciji animacije ova se vrsta filma stvara uzastopnim snimanjem pojedinačnih sličica koje se tek kasnije pretvaraju u film tehnikom filmske projekcije. U animiranim filmovima mogu se naći i razne likovne sastavnice poput linije, boje, plohe i volumena, ali i neke od filmskih sastavnica, kao npr. kut snimanja, kadar, plan, zvuk, pokret kamere, montaža i slično (Mikić, 2001). Na temelju navedenih sastavnica animiranog filma Mikić (2001, str. 111) navodi da neki autori govore o animiranom filmu kao „kombinaciji likovne i filmske umjetnosti, kao i nekom graničnom području", dok drugi pak animirani film smatraju posebnom, osmom umjetnošću. Parkinson (1995, str. 42) objašnjava kako „animirani odnosno crtani film predstavlja najstariji oblik pokretnih slika i vuče porijeklo od optičkih igračaka iz 19. stoljeća“.

2.1. HRVATSKI ANIMIRANI FILM

U Hrvatskoj se animirani film javlja nešto kasnije od dokumentarnog i igranog filma. Kao prva dva animirana filma navode se „Alda-čaj" i „Pasta za cipele - Admiral" nastali 1922. godine, koji su prvotno trebali poslužiti kao reklamni filmovi (Mikić, 2001). Međutim, crtani film „Veliki miting" braće Neugebauer smatra se prvim pravim crtanim filmom zbog toga što on zadovoljava sve kriterije i rađen je u stilu disneyevske animacije. Prvi crtani film u boji u Hrvatskoj bio je „Crvenkapica" iz 1955. godine Aleksandra Marksa i Nikole Kostelca. Također je važno spomenuti

da je jedan hrvatski animirani film, „Surogat“, Dušana Vukotića 1961. godine osvojio Oskara.

U Hrvatskoj je osnovano i nekoliko produkcijskih kuća kao što su *Zora film*, *Duga film* i studio za crtani film *Zagreb film*. Važnu ulogu u razvoju animiranog filma u našoj zemlji ima i Zagrebačka škola crtanoga flma, kao i festival animiranog filma, Animafest, koji je pokrenut 1970-tih i do danas se smatra jednim od najvažnijih festivala animacije u svijetu. Pripadnici Zagrebačke škole crtanoga filma (npr. M. Blažeković, Z. Bourek, B. Dovniković, N. Dragić, Z. Gašparović, Z. Grgić, V. Jutriša, B. Kolar, N. Kostelac, V. Kristl, A. Marks, J. Marušić, V. Mimica, P. Štalter, D. Vukotić, A. Zaninović, K. Zimonić i dr.) dobitnici su brojnih nagrada na nekima od najistaknutijih svjetskih festivala (Ravlić, 2016).

5 JEZIČNI RAZVOJ DJECE PREDŠKOLSKE DOBI (NA MATERINSKOME I STRANOME JEZIKU)

U ovom se poglavlju govori o jezičnome razvoju djece predškolske dobi i o utjecaju animiranih filmova i općenito medija na materinski i na strani jezik u navedenoj dobnoj skupini.

Prema Prebeg-Vilke (1991, str. 27), proces usvajanja jezika (materinskoga) podrazumijeva usvajanje glasovnog sustava, uporabu jezičnih oblika materinskoga jezika, sposobnost razumijevanja i priopćavanja značenja i sposobnost da se upotrebom govora komunicira, pri čemu najznačajniju ulogu imaju roditelji i djetetova neposredna okolina. Apel i Masterson (2012) također navode kako su roditelji glavni jezični uzor svojoj djeci i kako je djecu od najranije dobi važno izložiti ciljanome jeziku u što je moguće većoj mjeri. Prebeg-Vilke (1991) uz roditelje naglašava i važnu ulogu odgojno-obrazovnih institucija, točnije vrtića, gdje je djetetova sustavna naobrazba u materinskome jeziku usmjerena na govornu komunikaciju. Prema Miljak (1984, u Prebeg-Vilke, 1991, str. 67) dječji se govor obogaćuje pomoću kreativnih vježbi što za posljedicu ima djetetovu postupnu uporabu jezika u sve većem broju jezičnih funkcija. potrebno svakodnevno pružati djeci mogućnosti za stjecanje različitih iskustava nužnih za uspješno učenje i napredovanje, odnosno za njihov odgoj i razvoj. Prema tome, pružanje kvalitetnog okruženja, tj. dobro osmišljena sredina, bogata poticajnim sredstvima čiji je cilj buđenje dječje mašte, želje za istraživanjem i učenjem kroz igru te svakodnevne aktivnosti koje bi poticale govornu komunikaciju od najranije dobi mogu pozitivno utjecati na dječji razvoj (Silić, 2007). Međutim, osim dvaju navedenih utjecaja na jezični razvoj djece, ne smije se zaboraviti niti utjecaj različitih medija koji su dostupni djeci. Apel i Masterson (2012) navode da je u današnje vrijeme izloženost djece medijima izuzetno velika, odnosno da osim na spavanje najveći dio vremena u toku dana djeca provode uz različite medije. Televizija, odnosno mediji zamijenili su i bakinu ulogu (Vrhovac, 1999), djeca više ne slušaju priče jer ih nema tko čitati ili ih ne zanimaju, ili ne obraćaju pozornost na ono što im stariji govore. Stoga djetetov kontakt s medijima treba učiniti korisnim i važnim, znati kako ga kontrolirati. Naime, iako mnogi govore o negativnom utjecaju medija, uočavaju se brojni pozitivni učinci. Međutim, da bi mediji imali pozitivan učinak važno je djetetu pružati razne

aktivnosti koje obogaćuju jezični razvoj kao i uključiti cijelu obitelj u navedene aktivnosti. Upotreba medija ne razlikuje se od upotrebe drugih predmeta iz djetetove okoline, stoga će, uz uvjet da okolina posjeduje osnovna znanja o jezičnome razvoju i uz pružanje odgovarajućih poticaja, dijete dobro napredovati (Apel i Masterson, 2004).

5.1 UTJECAJ ANIMIRANIH FILMOVA NA JEZIČNI RAZVOJ DJECE NA MATERINSKOME JEZIKU

Djeca vole raspravljati o tome što gledaju kao i na televiziji prepoznati predmete koje imaju i u stvarnome životu. Ovo se sve može povezati sa slikovnicama, jer sve vrste filmova i sadržaji dostupni putem vizualnih medija jesu pokretne slike odnosno slike koje se stapaju, a koje nisu našem oku vidljive. Zbog toga, vizualni mediji, a posebice animirani filmovi mogu imati pozitivan utjecaj kao i knjige. Međutim, kao što je djetetu potrebna naša pomoć pri usvajanju sadržaja iz knjiga tako mu je potrebna i pri učenju, odnosno usvajanju sadržaja koje prima putem navedenih medija.

Istraživanja koja su provedena otkrila su da emisije poput *Ulice Sezam*, *Muppet showa* i *Teletubbiesa* koriste govorno-jezične modele poznatije kao govor usmjeren na dijete koji u tim emisijama potiče obogaćivanje rječnika i razvoj predčitačkih vještina kao što je prepoznavanje slova i sl. U epizodama *Teletubbiesa* nude se riječi koje su poznate dječjoj publici kao i značenja riječi ukoliko smatraju da su djeci te iste riječi nove. Međutim, u emisijama u kojima nema govora usmjerenoga na dijete kao što su sapunice i komedije gdje je govor usmjeren na odraslu publiku dijete se može nasmijati gledajući kako jedan lik proganja drugoga ili gdje nespretnjaković većinu vremena upada u neke neprilike, ali takve emisije nisu prikladne za djecu i nemaju koristi za razvoj dječjih govornih sposobnosti.

5.2 UTJECAJ ANIMIRANIH FILMOVA NA JEZIČNI RAZVOJ DJECE NA STRANOME (ENGLLESKOME JEZIKU)

Televizija može djeci pružiti i upoznavanje s drugim kulturama i jezičnim sredinama. Postoje istraživanja koja nisu izravno povezana s jezičnim razvojem, ali ono što nam ona pokazuju jest da igranje s djecom koja su iz različitih kultura vodi boljem razumijevanju stranoga jezika i dijalekata. Primjerice kada čuju drugačiju riječ za isti predmet ili razgovor na nekome drugome jeziku djeca shvaćaju da postoje različiti jezici, ali da oni svejedno služe istoj svrsi, a to je komunikacija.

Za djecu koja uče drugi jezik televizija, a posebno animirani filmovi na stranome jeziku mogu imati pozitivan utjecaj na razvoj njihovih jezičnih vještina u tom jeziku. Djeca koja gledaju strane animirane filmove mogu usvojiti jezik na kojemu se prikazuje određeni sadržaj, međutim, dijete neće u potpunosti naučiti strani jezik isključivo gledajući animirane filmove. Slušna i vizualna podrška kao i pomoć odrasle osobe može pomoći predškolicima naučiti aspekte drugoga jezika. Vizualni kanal ima neprocjenjivu vrijednost u procesu usvajanja stranoga jezika jer „Premda su poruke u vizualnome kanalu sastavljene od animiranih slika, odnosno specifičnog kodiranog jezika, one su razumljive gledateljima bez obzira na njihovu nacionalnu pripadnost i materinski jezik, pa ih s lakoćom mogu dešifrirati" (Vrhovac, str 335, 1999). Slušanje i razumijevanje izvornoga teksta najbolje se usvaja putem zvučnoga kanala, pri čemu djeca mogu biti izložena monologu i dijalogu kao i izvornome govoru jezika na kojemu gledaju određeni sadržaj.

5.3 ISTRAŽIVANJA O UTJECAJU ANIMIRANIH FILMOVA NA JEZIČNI RAZVOJ

U knjizi *Jezik i govor od rođenja do 6.godine* autora Apel i Masterson opisano je istraživanje o utjecaju medija na razvoj jezika. Najvažniji čimbenik koji može odrediti je li neki medij štetan za dijete uglavnom su odrasli iz djetetova neposrednog okruženja (roditelji, odgojitelji, bake, djedovi i sl.). Onako kako dijete uči o svijetu oko sebe putem jezičnoga uzora kojemu ga izlažemo isto tako će učiti o jeziku i

svijetu medija na osnovu onoga što mu dopuštamo da gleda i kako se bavimo njime dok se služi nekim medijem. Stoga odrasli konstantno moraju imati na umu da koristan utjecaj animiranih filmova može biti umanjen brojnim čimbenicima, poput primjerice vremena koje dijete provede gledajući televiziju. Naime, pretpostavka je da što duže dijete gleda televiziju to su njegove jezične sposobnosti niže, što vrijedi za proučavanje nekih aspekata jezika, kao što su dužina rečenice i predčitačke vještine. Dakle, zaključno se može reći da je važno biti svjestan što dijete gleda i kako to na njega može utjecati.

6 UTJECAJ MEDIJA NA ODGOJ DJECE PREDŠKOLSKE DOBI

„Danas film, kao umjetnost, ima kulturnu, estetsku, idejnu i odgojnu ulogu, ali unatoč tomu on nema odgovarajuće mjesto u obrazovanju mladih" (Mikić, 2001, str. 208). Stalna prisutnost medija utječe na mentalitet ljudi odnosno strukturira ga. „Naime, sve što se može postići ostalim medijima i televiziji je dostupno; ona može zamijeniti ostale medije, ali je od njih i nadmoćnija" (Vrhovac, 1999, str 333). Poznato je kako su film i televizijski programi u značajnoj mjeri ušli u dječju svakodnevicu što ima za posljedicu činjenicu da djeca sve više vremena provode ispred televizora ili za računalom. Stoga je prema Mikiću (2001) odgoj za film itekako potrebit, a samim time se pred odgojitelje (učitelje) stavlja odgovornost da djecu nauče o pravilnom odnosu prema filmu i vrednovanju filma te kako uživati i diviti se ljudskom stvaralaštvu. Dakle, djetetu se ne bi trebalo zabraniti što će gledati odnosno doživljaj tih medija, jer bi se moglo osjećati zakinuto dok će njegovi vršnjaci komentirati i razgovarati o onome što su gledali. Mediji kao što su televizija, računala i video igre bitan su čimbenik u životu djeteta ali ih je važno držati pod kontrolom, a ne dopustiti da oni kontroliraju život djeteta.

„Djeca vole film" (Mikić, 2001) i stoga mu pridodaju veliku važnost. Film im pruža mogućnost da istražuju novi svijet i da upoznaju svijet odraslih (koji im nije toliko pristupačan u dovoljnoj mjeri). On im također prikazuje mnogo neproživljenih situacija, omogućuje da pronalaze odgovore na svoja pitanja, pruža veliko životno iskustvo bez da izađu iz kuće (što i nije uvijek najbolje rješenje). Zbog toga što na djecu uvijek snažniji utjecaj ima slika nego riječ, uz pomoć tih pokretnih slika od kojih je film sastavljen, djeca vrlo intenzivno doživljavaju filmsku priču kao i poruku, razvijaju empatiju odnosno suosjećanje prema drugima kao i bolje shvaćanje nekih postupaka odraslih preko glavnih likova u filmu. Moglo bi se reći da se isto odnosi i na animirani film.

Da bi odgojitelji mogli djeci pomoći u tumačenju filmova, prvo moraju dobro poznavati njihov intelektualno-emocionalni razvoj kao i znati kojoj od tri osnovne razvojne faze: rano djetinjstvo, predškolska i školska dob (prema Rubinsteinu, u Mikić, 2001, str. 210) dijete pripada.

Mikić (2001) navodi kako su istraživanja pokazala da djeca predškolske dobi lakše percipiraju kratke kadrove u filmovima, kao i da televizijski programi poprimaju nove sadržaje i oblike. Objašnjava kako se djeca poistovjećuju s glavnim junacima u tim animiranim filmovima, da zapravo u njima djeca pronalaze svoje snove, želje i nade. Ovo je važno zbog toga što se dijete može identificirati s likovima u filmu i oponašati ih, neovisno o tome jesu li likovi pozitivni ili negativni. Dijete oponaša što vidi, ukoliko je njegov junak nasilan postoji šansa da i dijete radi što i on.

Nadalje, Mikić (2001) spominje i računalne igre te navodi da neki stručnjaci tvrde da one zapravo nemaju negativnu stranu nego da razvijaju dječju spretnost, koncentraciju, preciznu motoriku kao i razmišljanje. U interaktivnoj komunikaciji je riječ o dijalogu „čovjek-stroj" (Mikić, 2001, str. 248) gdje dijete kroz takav način može unaprijed znati što se od njega očekuje i što zapravo očekivati od ponuđenog programa.

Mikić (2001) televiziju naziva regulatorom obiteljske svakodnevice, jer je ona postala središtem zbivanja u obitelji, a djeca prosječno ispred televizora provode oko tri sata dnevno. Mediji djeci pomažu tijekom njihovog odrastanja jer oni su „prenositelji znanja, etičko-moralne orijentacije i uzora djelovanja" (Mikić, 2001, str. 252).

Važno je voditi računa o činjenici da kod mlađe djece često dolazi do (ne)razumijevanja razlike između stvarnosti i mašte i sl.:

„Mala djeca neće uvijek imati jasno razumijevanje razlikovanja toga što gledaju na televiziji od stvarnoga života. U dobi od dvije ili tri godine mališani ne shvaćaju da to što gledaju na televiziji ne postoji u stvarnosti" (Apel i Masterson, 2004, str 121).

Najbolji način za odrediti što bi dijete moglo gledati jest da se prvo pogleda jedna epizoda prije nego što će je dijete pogledati samo ili da se gleda zajedno s njime. Naime, kad se djetetu čita knjiga povlače se neke granice između stvarnog i nestvarnog. Stoga kad se gleda nešto s djetetom također treba imati na umu da djetetu treba objašnjavati da shvati razliku između stvarnog i nestvarnog, kao kad mu

se čita knjiga. Također, smatra se da je najbolja prilika za razgovor dok dijete gleda animirani film za vrijeme emitiranja reklama, npr:

„Tata: „Uh. To je uzbudljivo. Reci, što ti misliš o tome što se događa u ovoj epizodi.“

Dijete: „Ovaj medvjed je loš. Zločest.“

Tata: „Da, stvarno. Misliš li da su svi medvjedi takvi?“

Dijete: „Ne znam.“

Tata: „Pa, ponekad, medvjedi znaju biti zločesti, ali uglavnom nisu. Iz knjiga sam naučio da ih je najbolje promatrati s udaljenosti...ili u zoološkom vrtu. Misliš li da ovdje uokolo ima medvjeda?“

Dijete: „Aha, baš takvih kao ovaj tu, na televiziji.“

Tata: „Hmm, zapravo, ovaj medvjed nije odavde. Ovaj film se snimao daleko odavde. Ovdje kod nas medvjeda ima samo u zoološkom vrtu. Sjećaš se kada smo išli u zoološki vrt? Vidjeli smo medvjede. Bili su iza ograde, mogli smo ih razgledavati, ali nam nisu prilazili blizu.“ (Apel i Masterson, 2004, str. 133-134).

Ovaj primjer nam daje do znanja kako roditelj može djetetu pomoći u saznanju o sadržaju koji gleda. Tako roditelj uključuje dijete u promišljanje onoga što vidi, da dijete spozna razliku stvarnoga od fantastičnoga svijeta.

Prije nekoliko su godina predškolska djeca najčešće igrala razne igre, crtali, konstruirali različite građevine i slušali bajke. Danas su sve ove aktivnosti zamijenjene gledanjem animiranih filmova ili drugim medijskim sadržajima. Za dijete je animirani film postao jedan od osnovnih nositelja i sastavljača svjetskih prikaza, ljudskih prikaza i normi njihovog ponašanja. Većina djece uključena je u gledanje novih animiranih filmova, rasprave o njima, ali i, s obzirom da u današnjem svijetu moderna industrija proizvodi igračke animiranih likova i njihove dodatke, kupovinu igračaka animiranih likova s kojima se zatim igraju imitirajući događaje koje su vidjeli u određenom filmu. Igračke koje predstavljaju likove iz animiranih filmova postale su izvorni nositelji društvenih i kulturnih normi i vrijednosti (Apel i Masterson, 2004), a mediji ih nameću djeci i mladima putem reklama kojima zahtijevaju od djece da u što većoj mjeri kupuju određene proizvode („Sakupi ih sve“) (Burić, 2010).

Pitanje koje se često postavlja, a koje je vezano uz animirane filmove i djecu je: potiče li nasilje u animiranim filmovima agresivno ponašanje u stvarnome životu? Animirani filmovi pokazuju manje oblika nasilja nego filmovi orijentirani na odrasle, uključujući i komedije u kojima je pak nasilje više verbalno nego fizičko. Među

djecom i odraslim gledateljima izloženost negativnom utjecaju medijskoga nasilja uključuje smanjenje prosocijalnog ponašanja kao i češću pojavu agresivnih misli, ponašanja i osjećaja. Istraživanja su pokazala da djeca predškolske dobi koja su gledala akcijske animirane filmove ili super heroje nasuprot djeci koja su gledala neutralne video sadržaje sklonija su stvoriti priču s agresivnijim završetkom (Blumberg, Bierwirth, i Schwartz, 2008). Dječje razumijevanje onoga što vidi na televiziji može odrediti kakav će utjecaj nasilje u animiranim filmovima kojima su djeca izložena imati na njihovo ponašanje. No, kako je njihovo razumijevanje priče najbolje kada je sadržaj poznat, konkretan i omogućuje da lakše donesu zaključke, realno je očekivati i da će, uz pretpostavku da razumiju animirani film, razumjeti i sadržaj agresivnog animiranog filma ali i kontekst u kojemu je nasilje prikazano. Također, ono što djeca vide na televiziji može utjecati na njihova znanja i ponašanje, od onoga što vide do onoga što rade svakodnevno zavisi hoće li imati mogućnost razlikovanja stvarnosti od mašte. Ono što zaključujemo iz svega jest da će djeca najvjerojatnije oponašati barem neke oblike nasilnog ponašanja koje vide u animiranim filmovima ili bilo kojem drugome mediju.

7 ISTRAŽIVANJE

Ovo poglavlje donosi osnovne informacije o cilju istraživanja, ispitanicima i metodama istraživanja kao i instrumentima istraživanja.

7.1 CILJ I METODE ISTRAŽIVANJA

Cilj je ovoga istraživanja, kako je navedeno i u samome naslovu rada ustanoviti koji su stavovi studenata prema utjecaju animiranih filmova na djecu predškolske dobi, kao i utvrditi dječje stavove o animiranim filmovima i programima na televiziji. Također se željelo saznati koja su mišljenja ispitanika o tome imaju li animirani filmovi pozitivan ili negativan utjecaj na jezični razvoj djece predškolske dobi kao i kakav imaju utjecaj na njihovo ponašanje. Ispitanicima su podijeljeni upitnici pomoću kojih se, osim stavova, željelo ustanoviti gledaju li animirane filmove i koje. Upitnik za studente sastoji se od 16 pitanja, pri čemu se prvi dio upitnika odnosi na osobne podatke poput spola, dobi, i podatke o programima koje gledaju, dok su u drugome dijelu upitnika esejiistička pitanja poput: „Koliko su animirani filmovi korisni u odgoju. Na koji način?" gdje su ispitanici trebali napisati svoje mišljenje o navedenim temama.

7.2 SUDIONICI U ISTRAŽIVANJU

Istraživanje je provedeno na prigodnome uzorku od 61 ispitanika (39 studenata (37 studentica i 2 studenta) prve, druge i treće godine kao i absolventata studija Ranoga i predškolskoga odgoja i obrazovanja u Petrinji i 22 djece vrtićke dobi (15 djevojčica i 7 dječaka), koja pohađaju vrtić u gradu Zagrebu). Prosječna dob studenata iznosi $M=20,46$ dok je prosječna dob vrtićke djece $M=4,6$, odnosno većina je djece u dobi od 5 ($N=8$) i 6 ($N=5$) godina. Od 39 studentica i studenata njih deset je s prve godine, osamnaest je s druge, osam s treće godine i absolventata je troje.

8 REZULTATI

Dobiveni rezultati pokazuju da većina studenata (N=37) i sva djeca (N=22) vole gledati animirane filmove. Upitani o televizijskim programima studenti su naveli RTL, Novu TV, RTL 2 i Domu TV kao najčešće gledane televizijske programe, dok su djeca navela da najčešće gledaju RTL kockicu. Jedan dječak naveo je da najviše voli gledati „Nickelodeon“. Iz odgovora koje smo dobili možemo zaključiti da većina ispitanika gleda komercijalne televizijske programe.

U sljedećem se pitanju od ispitanika očekivalo da navedu 5 animiranih filmova koje su u posljednjih šest mjeseci gledali na televizijskom programu. Najveći broj ispitanika naveo je *Ledeno doba* (N=16), zatim *Shreka* (N=13), *Ledeno/Snježno kraljevstvo (Frozen)* (N=7), *Madagaskar* (N=6) i *Vrlo zapetljanu priču (Tangled)* (N=6), *Preko ograde* (N=5), *Nebesa (Up)* (N=4) i *Kralja lavova* (N=3). Međutim, neki studenti nisu naveli niti jedan animirani film.

Na sljedeće pitanje koje glasi „Koje ste animirane filmove gledali u kinu u posljednjih šest mjeseci?“ od 39 studenata njih 18 odgovorilo je da nisu bili u kinu u posljednjih šest mjeseci, dok je njih osam odgovorilo da su gledali *Malce*, a ostali nisu naveli koje su filmove gledali.

Kao najdraže animirane filmove većina studenata navela je *Ledeno doba* (N=10), *Ledeno/Snježno kraljevstvo* (N=12) i *Shreka* (N=11). Neki od odgovora na pitanje zašto su im navedeni animirani filmovi najdraži su: „Zato što su komični“, „Imaju poruku“, „Pogledajte crtiće, neopisivo“, „Jer su odlični“, „Zato što imaju sretne završetke i čaroliju“, „Volim gledati crtiće, svi su zanimljivi i smiješni“, „Svi ti crtići imaju u sebi komedije isto tako se može izvući pouka iz njih“, „Zato što su smiješni i zanimljivi“, „Jer su jako zanimljivi i poučni“. Na temelju navedenih odgovora na pitanje otvorenoga tipa zaključujemo da većina studenata voli gledati animirane filmove zbog njihove radnje i humorističnosti.

„Špašio sam te mišu mali“ (N=4); „Kaj te muči, njoфра?“ (N=4); „Mislim da sam vidio mica macu“ (N=2); „Ono što je bitno, oku je nevidljivo.“ (N=2); „Hvala što si mi dopustila da se ponovno zaljubim u tebe.“ (N=1); „Pardon, al grizeš mi rit“ (N=1); „Za neke ljude se vrijedi otopiti.“ samo su neki od odgovora koje su studenti

naveli kao najdražu rečenicu iz animiranog filma. Ispitanici su neke od najdražih rečenica naveli i na engleskome jeziku, npr. *'Some people are worth melting for'; 'You were my new dream'; 'I will survive'*. Dvanaest ispitanika od njih trideset i devet nisu naveli najdražu rečenicu te zaključujemo da ili nemaju najdražu rečenicu iz animiranog filma, nisu je se mogli sjetiti ili nisu željeli odgovoriti na pitanje.

Odgovori studenata na pitanje kojim se od njih tražilo da navedu naslove animiranih filmova za koje znaju da ih gledaju djeca predškolske dobi djelomično se poklapaju s odgovorima djece na pitanje koje animirane filmove vole gledati. Naime, većina djece naveli su *Ledeno/Snježno kraljevstvo* (N=9), ali i crtane filmove na RTL kockici poput: *Doktorica Pliško* (N=8), *Phineas i Pherb* (N=2), *Winx* (N=4), *Mickey Mouse* (N=4), *Traktor Tom* (N=3), *Spužva Bob Skockani* (N=2), *Hello Kitty* (N=2), *Jagodica Bobica* (N=1), *Peppa Pig* (N=1), *Spiderman* (N=1), *Potruga za Nemom* (N=1) i *Tomica* (N=1). Većina je studenata navela da misle kako djeca gledaju *Ledeno/Snježno kraljevstvo* (N=20) i *Malce* (N=12).

Svi studenti koji su odgovorili na pitanje kakav utjecaj animirani filmovi mogu imati na djecu predškolske dobi (N=27) odgovorili su pozitivno, odnosno studenti smatraju da animirani filmovi pozitivno utječu na djecu i na njihov razvoj. Obrazloženja odgovora studenata mogu se klasificirati na sljedeći način:

- važnost za socijalni razvoj (prijateljstvo, dobrotu) (N=12): „Upoznaju ih sa značenjem prijateljstva, pojmom dobrote“, „Ako je crtić bez nasilja gledajući ih uči ih kako se odnositi prema prijateljima, kako da riješe neki problem“, „Mogu upoznati ljubav prema prijatelju“,
- zabava (N=6): „Djeca se zabavljaju, uče pjesmice iz crtića, poistovjećuju se s dobrim likovima“, „Zabavni su, uveseljavaju djecu, imaju pouku“, „Zabavni su, djeci pomažu da razvijaju maštu“
- odgoj (N=2): „Jednostavno prikazuje sve iz života“, „Bolje predočavaju nekakve životne situacije“
- jezični razvoj (N=8): „Potiču na komunikaciju sa različitim karakterima“, „Potiču razvoj govora i društvenost“, „Razvoj govora, mašte“, „Učenje stranog jezika, lijepog ponašanja, prijateljstva i vrednote“ (ovu izjavu možemo svrstati i pod važnost za socijalni razvoj).

Na pitanje koji animirani filmovi mogu imati negativan utjecaj na djecu predškolske dobi dio studenata (N=14) nije naveo niti jedan naslov dok su ostali studenti (N=9) naveli sljedeće naslove: *Ben Ten*, *Ninja kornjače*, *Teletubbies*, *Star Wars*. U obrazloženju najčešće kao razloge navode: „Puno je agresije i nervozne muzike“, „*Avatar* crtić je nerealan i djeca tako mogu krivo shvatiti neke stvari koje likovi rade u crtiću npr. vladati vodom, vatrom, zrakom...“, „*Vrlo zapetljana priča* - zato što glavni lik bježi od kuće s dečkom kojeg je tek upoznala i tako bi djeca mogla u stvarnosti postupiti ako dođe do takve situacije jer su to vidjeli na filmu i smatraju da je u redu.“, „Prikazuju se razne nasilne scene koje su na kraju opravdane. Nemoguće scene prikazane kao potpuno moguće što dijete može kopirati u stvarnom životu.“

Studenti koji su odgovorili na pitanje o utjecaju animiranih filmova na jezični razvoj (N=27) smatraju da ovi filmovi utječu i na razvoj materinskoga i stranoga jezika. Jedan od odgovora koji se posebno ističe, a koji je studentica navela kao negativan utjecaj na razvoj materinskoga jezika je: "Kod filma *Malci* likovi ne koriste postojeći jezik već izmišljeni i moguće je da djeca počnu pričati besmislice", dok je za strani jezik napisala: "Mogu naučiti neke strane riječi npr. *Frozen = Ledena priča*.¹". Ostatak studenata (N=12) odgovorili su da filmovi utječu samo na materinski jezik (N=1), samo na strani jezik (N=3) ili da uopće ne utječu na jezični razvoj (N=8).

Na pitanje „Znate li kojim su medijskim sadržajima (videoigre na igraćim konzolama, računalne igre...) izložena djeca predškolske dobi? Navedite neke.“ studenti su kao najčešće odgovore navodili Play station, PC igre, tablete i mobitele. Međutim, samo je deset studenata navelo nazive tih igara: Dota, Učilica, Sunčica, Super Mario, Sims, GTA (Grand Theft Auto), Angry Birds i Minecraft dok ostali nisu naveli točno o kojim se igrama radi.

Također nas je zanimalo koji su studentima i djeci najdraži likovi iz animiranih filmova. Studenti su većinom navodili likove iz najdražih animiranih filmova: Magare (N=8), Anna (N=5) i Sid (N=5), Shrek (N=3) i Elsa (N=3) i Fiona (N=2). Većina djece (N=15) navela je likove iz svojih najdražih animiranih filmova dok

¹ *frozen* = zamrznut; studentica ovdje krivo tumači riječ, prijevod animiranog filma *Frozen* je *Ledeno/Snježno kraljevstvo*

N=7 djece nisu naveli najdraže likove. Najdraži likovi koje su djeca navela najčešće su: Elsa (N=8) i Anna (N=5) iz filma *Ledeno/Snježno kraljevstvo* koje su navele djevojčice, dok su dječaci navodili likove poput Phineas (N=1) i Spužva Bob (N=1). Međutim, djevojčice nisu navodile samo likove iz *Ledenog/Snježnog kraljevstva* već i likove poput Bloom (N=2), Hello Kitty (N=1) i Ariel (N=1).

Na trinaesto pitanje, koje je glasilo: „Koliko su animirani filmovi korisni u odgoju? Na koji način?“ većina studenata naveli su da su dosta korisni. Dobivene odgovore također možemo klasificirati na sljedeći način:

- važnosti za socijalni razvoj (N=9): „Pa dosta su korisni, potiču ih na samostalnost, osjećajnost prema drugima...“, „Uče djecu da je dobro imati puno prijatelja ali i da postoje neke opasnosti na koje moraju paziti npr. Vuk i Crvenkapica“, „Upoznaju ih s osjećajem empatije, važnost ravnopravnosti, prijateljstva“, „Svaki animirani film je koristan zato što dijete kroz crtić i svoga lika može imati uvid u dobro i loše“, „Uče djecu životne vrijednosti, pomažu u socijalizaciji, poučni su“
- odgoj (N=9): „Animirani filmovi su korisni u odgoju jer djeci likovi najčešće predstavljaju uzore i ako su ti uzori dobri djeca mogu puno dobrih stvari naučiti i raditi“, „Da ih potakne da razgovaraju o problemima i da poslušaju i drugo mišljenje“, „Vrlo korisni, razvijaju um djeteta“, „Animirani filmovi koji su dobri mogu jako dobro utjecati na odgoj, pomažu kod upoznavanja s novim kulturama...“, „Korisno je ako je edukativno“, „Neki su pozitivni u tom pogledu da sa djetetom lakše neke stvari shvaćaju...“, „Dosta su korisni jer djeca znaju prenositi ideje iz an. filmova, kad vide da u crtiću likovi pospremaju, čak ih potiču i na nekakvu samostalnost“
- zabava (N=1): „Zabava i animacija djece“.

Studenti nisu najbolje shvatili što trebaju navesti kao odgovor na zadnje pitanje (od studenata se tražilo da navedu imena video igara, računalnih igara) stoga su navodili uređaje, a ne medijske sadržaje kojima su djeca izložena.

9 ZAKLJUČAK

Na temelju dobivenih rezultata možemo zaključiti da su animirani filmovi podjednako omiljeni među studentima i djecom predškolske dobi. Također je vidljivo da većina ispitanika gleda komercijalne televizijske programe, no djeca, za razliku od studenata, uglavnom gledaju programe koji i jesu namijenjeni isključivo njima (RTL kockica).

Većina animiranih filmova koje su studenti naveli prikazivali su se na televiziji u prethodnih šest mjeseci.

Također, većina studenata navela je da nisu bili u kinu u posljednjih šest mjeseci po čemu možemo zaključiti da kina nisu više privlačna kao što su nekad bila. U današnje vrijeme studentima kao i djeci većina je sadržaja dostupna putem interneta pa tako i gledanje filmova ili animiranih filmova. Iako, neki su od studenata naveli da su gledali *Malce* što je jedno vrijeme bilo "in" gledati u kinu.

Studenti vole gledati animirane filmove zbog humora i vole kada animirani film ima realnu radnju. Nadalje, studenti i djeca navodili su kao najdraže likove iz animiranih filmova one likove koji se pojavljuju u njima najdražim animiranim filmovima. Zanimljivo je i da se većina najdražih citata podudara u odgovorima studenata, iz čega možemo zaključiti da im se sviđaju isti animirani filmovi i likovi. Osim toga, nekima od ispitanika animirani filmovi bolje zvuče na izvornom engleskom jeziku što potvrđuju najdraži citati navedeni na engleskome jeziku.

Rezultati su također pokazali da studenti djelomično poznaju preferencije djece kada su u pitanju animirani filmovi koje djeca gledaju. Studenti su navodili animirane filmove koji su trenutno popularni u kinima (*Ledeno/Snježno kraljevstvo* i *Malci*), no djeca više gledaju animirane filmove na komercijalnim televizijskim programima poput RTL kockice.

Na temelju odgovora studenata može se zaključiti da oni smatraju pozitivnim utjecaj koji animirani filmovi i vizualni mediji imaju na jezični razvoj djece predškolske dobi. Naime, neki animirani filmovi potiču djecu da ponavljaju riječi za likom, što može pozitivno utjecati na jezični razvoj na materinskome ali i na stranome jeziku. Isto tako ispitanici studenti naglašavaju važnost medija za socijalni

razvoj djece, pri čemu se posebno naglašava važnost prijateljstva. Za djecu je bitno da tokom svoga razvoja uče pravilno izgovarati riječi kao i da nauče što je loše, a što dobro.

Većina studenata nije navela animirane filmove za koje oni smatraju da negativno utječu na djecu predškolske dobi iz čega možemo zaključiti da ne smatraju animirane filmove agresivnima, pa samim time ne vide u njima potencijalne opasnosti za djecu. Međutim, dio studenata naveli su da mnogi animirani filmovi imaju negativan utjecaj na djecu zbog njihove radnje, da potiču agresiju i nasilje među djecom. Po njihovim odgovorima zaključuje se da ti animirani filmovi nisu dobri za djecu zbog toga što prikazuju nestvarne događaje poput *Ninja kornjača* ili *Winxica*, koje bi djeca htjela proživjeti ili bi se rado poistovjetili s negativnim likovima, što bi u konačnici moglo negativno utjecati na njihov razvoj.

Mnogi studenti odgovorili su da animirani filmovi utječu i na materinski i na strani jezik. Prema tome može se zaključiti da animirani filmovi mogu imati i pozitivan učinak na jezični razvoj kod djece. Djeca mogu naučiti strani jezik ako gledaju i slušaju filmove na stranome jeziku, ali također mogu usavršiti materinski jezik slušajući i ponavljajući riječi za likom, npr. animirani film *Dora istražuje* potiče djecu da ponavljaju za njom riječi i da djeca nekom svojom logikom pogode kako riješiti određenu situaciju u kojoj je ona zapela. Također, u nekim animiranim filmovima (npr. *Spužva Bob*, *Shrek...*) sinkroniziranim na hrvatski jezik, djeca se mogu upoznati s dijalektima i narječjima svoga jezika, što može pomoći u jezičnom razvoju materinskoga jezika.

Odgovori koji se odnose na mišljenje ispitanika o korisnosti animiranih filmova klasificirani su u četiri kategorije. Ispitanici su kao najznačajnije čimbenike prepoznali važnost animiranih filmova za socijalni razvoj i za odgoj, dok važnost animiranih filmova za jezični razvoj nije prepoznao nitko od studenata. Prema dobivenim objašnjenjima zaključujemo da je za djecu bitno da steknu prijateljstva, odnosno da shvate koliko su prijateljstva bitna za njih, da stvaraju empatiju prema drugima kao i da nauče što je dobro, a što loše. Isto tako animirani filmovi djeci pomažu da nauče puno dobrih stvari, razvijaju njihov um, omogućuju im da uče o novim kulturama.

U mnogim slučajevima odgovori studenata ne podudaraju se s odgovorima djece predškolske dobi. Značajan broj studenata nisu uopće odgovorili na neka pitanja, što može biti posljedicom njihovog nedovoljnog poznavanja djece, što pomalo zabrinjava jer većina studenata nije s prve godine studija na kojoj prevladava teorijski oblik nastave, nego i s viših godina studija gdje su se studenti već susreli s djecom tijekom stručno-pedagoške prakse u vrtićima.

Može se stoga zaključiti kako mediji ne moraju nužno imati negativan niti pozitivan utjecaj na djecu, ali važno je s djecom razgovarati o medijskim sadržajima i pažljivo birati medijske sadržaje koji će biti poticajni. Također je važno kod studenata - budućih odgojitelja razvijati svjesnost o važnosti medijskih sadržaja, načinima njihove uporabe u radu s djecom, ali i važnosti poznavanja djece i njihovih interesa.

10 BIOGRAFIJA

Moje ime je Valentina Ćosić. Rođena sam 13. rujna 1993. godine u Zagrebu. Nakon završetka srednje škole "Srednja škola Ivan Švear", smjer ekonomist 2012. godine. Iste godine započela sam studij na Učiteljskom fakultetu, Odsjek u Petrinji, smjer *Rani i predškolski odgoj i obrazovanje*.

11 LITERATURA

1. Apel, K., Masterson, J. (2004). *Jezik i govor od rođenja do 6. godine: Od glasanja i prvih riječi do početne pismenosti – potpuni vodič za roditelje i odgojitelje* (prijevod: Posokhova, I.). Lekenik: Ostvarenje.
2. Apel, K., Masterson, J. (2012). *Beyond Baby Talk: From Speaking to Spelling: A Guide to Language and Literacy Development for Parents and Caregivers*. New York: Three Rivers Press.
3. Blumberg, F. C., Bierwirth, K. P., Schwartz, A. J. (2008). Does Cartoon Violence Beget Aggressive Behavior in Real Life? An Opposing View. *Early Childhood Education Journal*, 36, 101-104.
4. Burić, J. (2010). Djeca i mladi kao konzumenti masovnih medija. *Filozofska istraživanja*, 30(4), 629-634.
5. Mikić, K. (2001). *Film u nastavi medijske kulture*. Zagreb: Educa.
6. Miljak, A. (1984). *Uloga komunikacije u razvoju govora djece predškolske dobi*. Zagreb: Školske novine.
7. Parkinson, D. (1999). *Film*. Zagreb: Sysprint.
8. Prebeg-Vilke, M. (1991). *Vaše dijete i jezik*. Zagreb: Školska knjiga.
9. Ravlić, S. (ur.) (2016). *Hrvatska enciklopedija*. Preuzeto 2.7.2016. s <http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=2819>
10. Silić, A. (2007). Stvaranje poticajnoga okruženja u dječjemu vrtiću za komunikaciju na stranome jeziku. *Odgojne znanosti*, 9(2), 67-84.
11. Vrhovac, Y. (1999). Televizija u nastavi stranih jezika. U Y. Vrhovac i sur. (ur.), *Strani jezik u osnovnoj školi* (str. 333-337). Zagreb: Naprijed.

12 PRILOG
Upitnik

UPITNIK

1. Zaokružite M Ž
2. Koliko imate godina? _____
3. Zaokružite televizijske programe koje najviše gledate?
 - ⤴ RTL
 - ⤴ NOVA TV
 - ⤴ HRT 1
 - ⤴ HRT 2
 - ⤴ RTL 2
 - ⤴ DOMA TV
 - ⤴ MINI TV
 - ⤴ Disney Channel
 - ⤴ Disney XD
 - ⤴ Boomerang TV
 - ⤴ Playhouse Disney
 - ⤴ Nickelodeon
 - ⤴ HBO
 - ⤴ nekidrugi _____

4. Volite li gledati animirane² filmove? DA NE
5. Navedite 5 animiranih filmova koje ste u posljednjih šest mjeseci gledali na TV-u.

² Napomena: pojam animirani filmovi nadređeni je pojam koji uključuje crtane filmove, lutkarske, kolažne, filmove s animiranim predmetima i sl.

6. Koje ste animirane filmove gledali u kinu u posljednjih šest mjeseci?

7. Koje ste animirane filmove gledali na *DVD/online* u posljednjih šest mjeseci?

8. Koji su Vam najdraži animirani filmovi (navedite 3-5 naslova)?
Zašto?

9. Koji su Vam najdraži likovi iz animiranih filmova? (navedite 3-5 likova)? Zašto?

10. Koja Vam je najdraža rečenica iz animiranog filma?

11. Navedite neke naslove animiranih filmova za koje znate da ih gledaju djeca predškolske dobi.

12. Što mislite kakav utjecaj imaju animirani filmovi na djecu predškolske dobi?

Navedite neke pozitivne utjecaje

Navedite neke negativne utjecaje

13. Koliko su animirani filmovi korisni u odgoju? Na koji način?

14. Navedite naslove animiranih filmova za koje smatrate da mogu imati negativan utjecaj na djecu predškolske dobi i ukratko obrazložite odgovor.

15. Mislite li da animirani filmovi mogu kod djece utjecati na jezični razvoj u materinskome i stranome jeziku. Obrazložite.

a) materinski jezik

b) strani jezik

16. Znate li kojim su sve medijskim sadržajima (videoigre na igraćim konzolama, računalne igre...) izložena djeca predškolske dobi? Navedite neke.

13 IZJAVA O SAMOSTALNOJ IZRADI RADA

Pod punom odgovornošću izjavljujem da sam diplomski rad pod naslovom „Stavovi studenata o utjecaju animiranih filmova na jezični razvoj i odgoj djece predškolske dobi" u potpunosti izradila samostalno. Pri izradi koristila sam literaturu koju sam u skladu s pravilima i navela.

14 IZJAVA O JAVNOJ OBJAVI RADA

Ja, Valentina Ćosić, izjavljujem da sam suglasna da se trajno pohrani i javno objavi moj završni rad pod naslovom *Stavovi studenata o utjecaju animiranih filmova na jezični razvoj djece predškolske dobi* u javno dostupnom institucijskom repozitoriju knjižnice na Učiteljskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu.